Tenon lohenkalastuskielto 2023

Tapio Hakaste ja Irena Pirhonen

MMM/LVO

31.1.2023

Tenon lohikantojen heikkeneminen ja elvytystoimet

- **2017 Tenon kalastussopimus ja elvyttävä kalastussääntö**
  - Kalastuskuolevuuden vähentäminen n. 30 %
  - Rajoitusten kohdentaminen aikaisin nouseviin usean merivuoden emolohiin ja uudelleen kudulle palaaviin lohiin kalastuskauden alussa,
    - On ollut välttämätöntä rajoittaa perinnepyydysten käyttöä, kumulatiivisen kalastuksen ongelma Tenojoen vesistön latvoilla
  - Poikkeuksellisen pitkä elvytysaika saamelaisen kalastuskulttuurin jatkumisen turvaamiseksi
  - Toimenpiteillä oli ennakoitu vaikutus, lohikannan heikkeneminen pysähtyi
- **Mereltä jokeen palaavan lohimäärän voimakas lasku**
  - Vuodesta 2019 alkaen, meriympäristön muutokset, jotka liittyvät todennäköisesti ilmastonmuutokseen
  - Mereltä palaava lohimäärä romahti, koski koko vesistöä
  - Tilanteeseen reagoitu kieltämällä lohenkalastus vuosina 2021 ja 2022

Nykytila

- V. 2022 mereltä palaava lohimäärä samalla tasolla tai pienempi kuin vuonna 2021
  - Kestävyyttä kuvaavat hoitotavoitteet eivät täyttyneet, vaikka kalastusta ei ollut lainkaan vuonna 2022
- Lohenkalastuksen täyskielto v. 2022 paransi emokalamäärää huomattavasti

  -> Keväällä 2023 syntyvät poikaset palaavat aikuisina jokeen n. 6-7 vuoden päästä
- Yhden merivuoden lohia vähän, huono ennuste emokalojen määrälle seuraavana vuonna
- Biologinen neuvonanto tässä tilanteessa: ei lainkaan lohenkalastusta tai hyvin vähän kalastusta

Mereltä palaava lohimäärä (PFA), koko Tenojoen vesistö

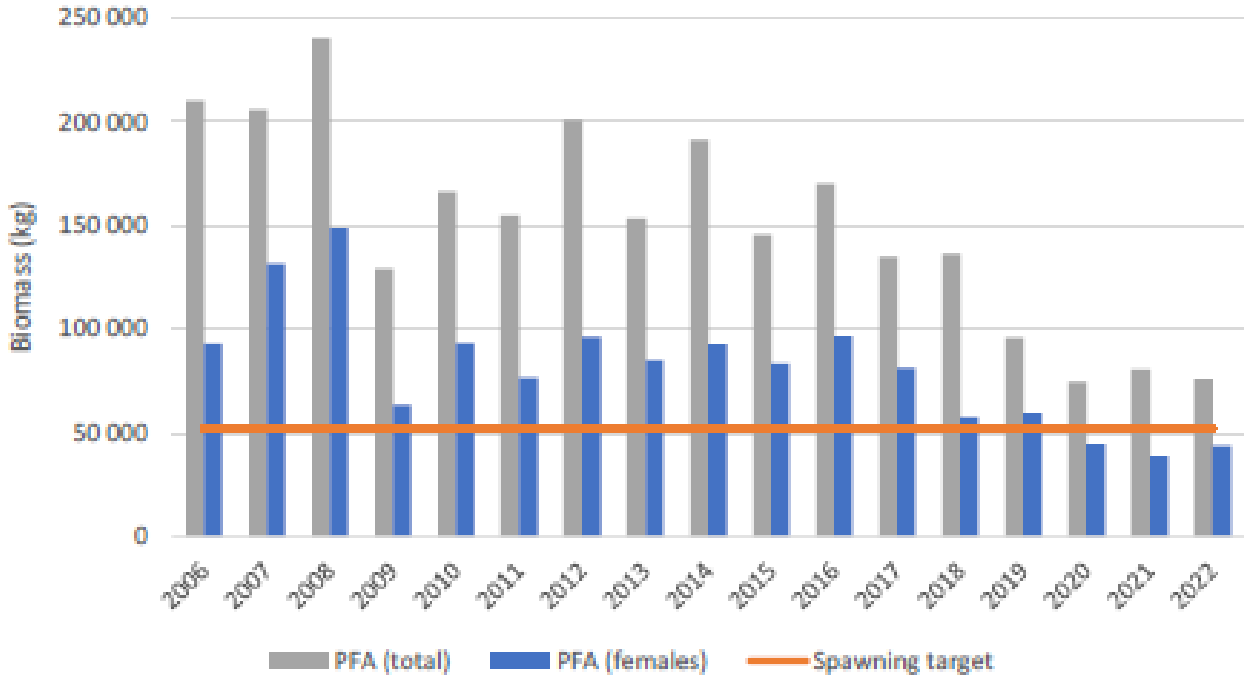

Tenon lohikantojen tutkimusryhmän raportti 1/2023

Kaikuluotaus Tenon pääuomassa 2022

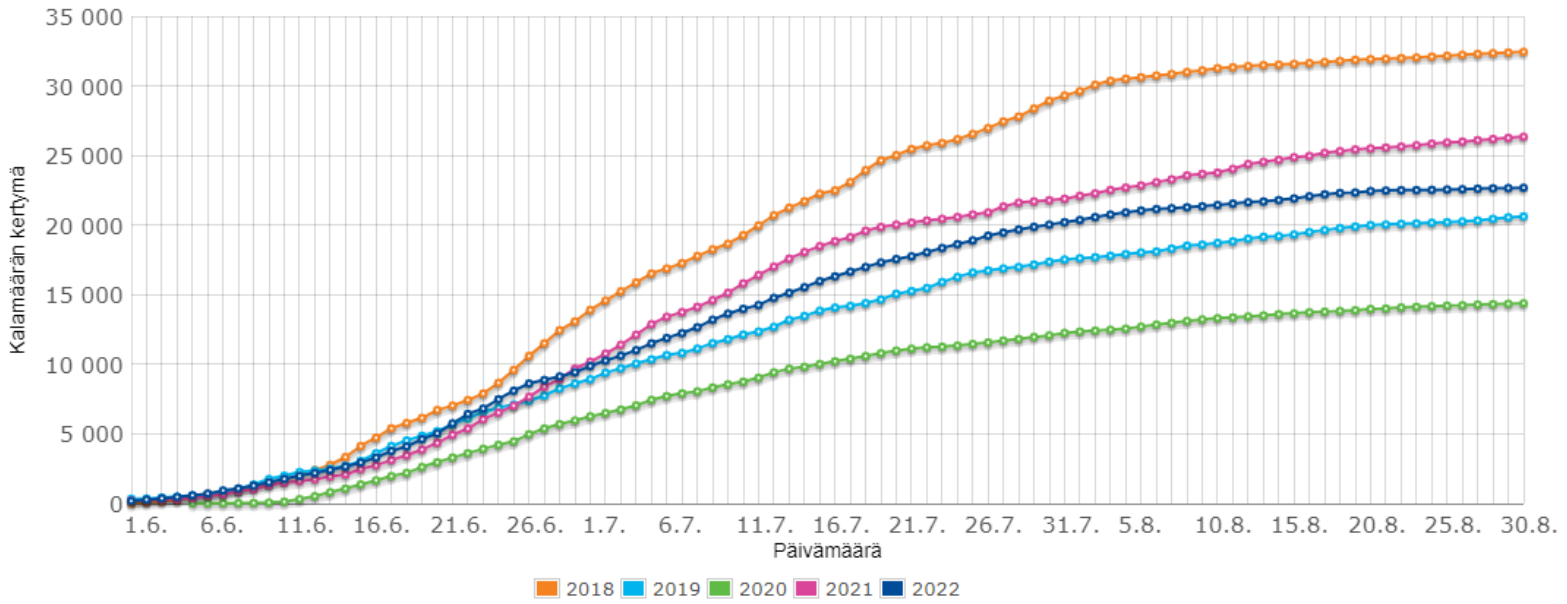

- 2022 nousumäärä vähän pienempi kuin 2021
- 2022 nousumäärä vain vähän suurempi kuin 2019 kun vielä kalastettiin

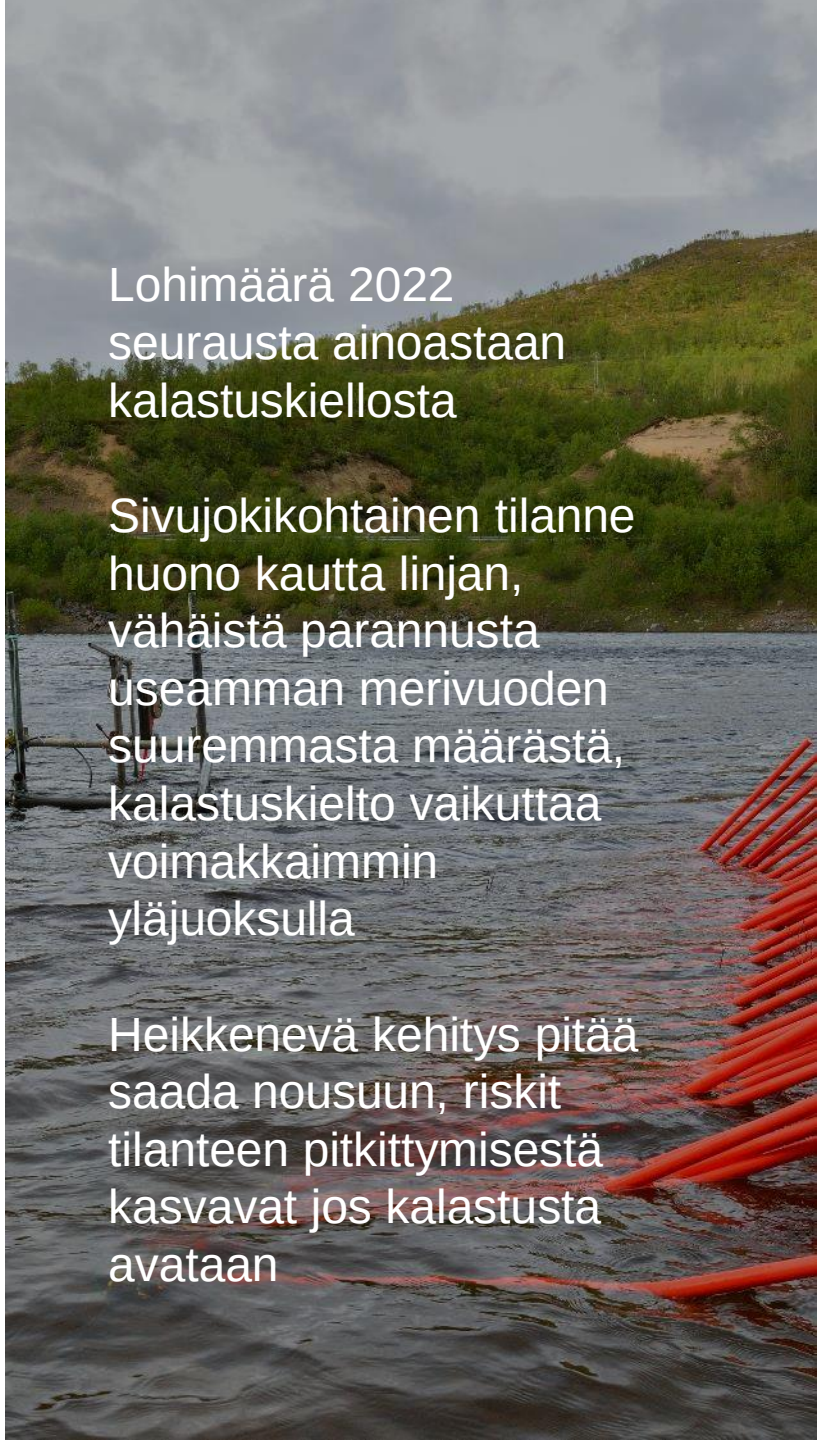

Lohimäärä 2022 seurausta ainoastaan kalastuskiellosta

Sivujokikohtainen tilanne huono kautta linjan, vähäistä parannusta useamman merivuoden suuremmasta määrästä, kalastuskielto vaikuttaa voimakkaimmin yläjuoksulla

Heikkenevä kehitys pitää saada nousuun, riskit tilanteen pitkittymisestä kasvavat jos kalastusta avataan

Neuvottelut Norjan kanssa

- Ratkaisun pitää tukea lohikantojen elvyttämistä (myös NASCO:n suositukset edellyttävät), saatava enemmän emokaloja jokeen.
- Maa- ja metsätalousministeriön lähtökohta neuvotteluissa oli etsiä ratkaisu vähäisen kalastuksen sallimiseen
- Paikallistahojen ehdotukset vähäisestä kalastuksesta olivat selvästi runsaampia kuin maa- ja metsätalousministeriön
- Tenon rajajokiosuuden ratkaisussa on otettava huomioon myös sivujoet ja Norjalle kuuluva joen alaosa sekä Norjan rannikko, kalastuspainetta tulee lisää, kalastajat siirtävät kalastustaan sallitulle ajalle
- Norjan kansallinen lainsäädäntö ei mahdollista kalastusta silloin, jos kalastettavaa ylijäämää ei ole
- Ministeriöt totesivat maanantaina 24.10, että ei ole mahdollisuutta päästä yhteisymmärrykseen vähäisestä kalastuksesta
- Jos ei olisi päädytty lohenkalastuksen kieltoon, olisi voimassa kalastussäännön normaalit määräykset, eli 50% jokeen nousevista lohista pyydettäisiin

Hyvin vähäinen kalastus?

- Ehdotukset vähäiseksi kalastukseksi verrattuna 2017 kalaistussäännön kalastusaikaan:

	2017 sääntö	Mmm		Tenon kalatalousalue		TF (Norja)		Utsjoen kunta	
	vrk	vrk	2017 (%)	vrk	2017 (%)	vrk	2017 (%)	vrk	2017 (%)
Ajoverkko	4								
Lohiverkko	17	2	11,8	8	47,1	6	35,3	10	58,8
Pato	21	4	19,0	8	38,1	6	28,6	10	47,6
Paikallinen vapakalastus	69			8	11,6	6	8,7	10	14,5
Matkailijat vapakalastus	53								

-Montako pyydystyyppiä, ketkä pääsevät kalastamaan
-Toteutunut kalastuksen intensiteetti
    -Ei mahdollista arvioida vaikutusta tarkasti etukäteen, varovaisuusperiaate

-Kalastuksen ajoittuminen suhteessa yksittäisiin Tenon lohikantoihin (n. 30 eri kantaa) merkityksellistä Alkukausi -> isot emot, loppukausi -> Inarinjoki ja Tenon pääuoma

Laki lohenkalastuksen kieltämisestä Tenon vesistössä vuonna 2023

- Biologisesti perustelluin ratkaisu, ennalta varautumisen periaatteelle annettava painoarvoa, ei kerrannaisvaikutuksia kalastuskuolevuuteen
- Tasapuolinen
- Sallitaan edelleen muiden kalojen pyynti, paikkakuntalaisille myös veneestä
- Odotettavissa oleva kyttyrälohi-invaasio ei helpota tilannetta -> vaikuttaa lohen sivusaaliskuolleisuuteen, kyttyrälohen pyynti voi karkottaa lohia
- Kielto on määräaikainen, vuosi 2023
  - Nykyisen kalastussäännön voimassaoloajan loppuun saakka, vuodesta 2024 on uusi kalastussääntö voimassa, jossa pystytään arvioimaan vähäiset kalastusmahdollisuudet tarkemmin